

155

1027

295

С III - 9

65

1447

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ II. ФЕБРУАРА 1873.

Година II. Позориште број 10.
Извлази читирим пута на недељу па по тавану. — Стоти за нови сад 40, а на страну 60 нов. месечно. За огласе
било који и ваканције публикује се од једне прве 3 нов. и 30 за једног оваког пута. Када ће датум
издаје бити уредио ће се у складу са издавачем. — Позориште је у сопствености др Ј. Јаковића
и његовог сина Јакова Јаковића, који је и уредник. — Позориште је у сопствености др Ј. Јаковића
и његовог сина Јакова Јаковића, који је и уредник.

НАШЕ ПОЗОРИШТЕ.

Под тим насловом донео је загребачки „Обзор“ чланак, кога ми је овде доносимо, да види и наш свет како је и браћа Хрватима позориште то исто што и зеница у току и као и они гаје и негује то љубимче своје. Чланак тај кажује ово: „Драматична је књижевност и уметност најкаснији и најцелементији душевни цвет, који је поникао из генија оних народа, који раде и стварају. Куд и камо пре су се орле песме, у којима су опеване згоде и незгоде јуначког народа, у којима се огледала радост и туга срца што осећа — драматична вила још се не беше родила!“

Сретни су они народи, који су се слободно и без запрека могли успети од степена до степена до оне сјајне тачке, на којој дозревају највиши плодови духа. Од коликога ли утицаја беше на њих народно позориште! Како ли их је оно узносило и оплемењавало! Не беше то место за забаву, да убијеш досадне вечерње сахате, или да се за коју пару сит наслејеш, него права школа за морал и за углаженост. Сретни су они народи, којима се родио Софокле, Шекспир, Шилер, и који се њиховим плодовима наслаживају и наслажују.

Хрватском народу не беше суђена та сретна звезда! Ко познаје нашу трагичну повесницу, ко зна жалосне згоде, које су као помамна холуја бесниле над намом домовином за векове и векове — тај се не бе чудити, да је сав душевни живот у мало не уништен. Тешко се подносило; али крепост и жилавост јуничког народа поднесе и та искушења. Након дуга сна почину се старе вериге кршти, а народ млађашним полетом почине нову радњу, сретнију будућност. Поможи Боже новом радном животу!

Српман беше почетак нашем народном позоришту. Без потпоре, једва једвице и трпљено,

започе оно своју радњу, али језgra беше здрава, воља озбиљна, настојање ревно, и таго мало по мало нестаде кобних запрека. Хрватско позориште, које су душмани и завидљивци наши до сада гледали тек неким сажаљењем, почину сада завидљивим оком мотрити развитак и напредак његов. Љубављу и ревношћу дошли смо до тога, да се у многоме можемо мерити и са страним позориштима. Па и најмање нам је до успеха до садањега, али се једно не да тајити, да смо након борбе и напора ударили ваљан темељ и засадили језгу за савршеније и боље. Хрватски ће народ миловати и неговати то своје мезимче!

Погледајте друге земље! Дарежљивошћу и негом богатих мецената и владара, који љубе уметност, установила су се врсна позоришта! Они су сматрали за славу и част називати се потпомагачима књижевности и уметности. Можемо ли се ми том срећом понети? Где су ти владари, које би за нашу уметност глава заболела? Где су ти меценати, који би бар један малени део свога богатства жртвовали племенитој уметности драматичној? О хрватском се народу вели, да је сиромах, али тим већим поносом може погледати на своје позориште, које је само својим трудом, својим делом и својим рођеним знајем установио и одржао.

Посао није још довршен, још ваља тешити за вишим и за ваљанијим; али ми ћемо истражати у том настојању, ми смо дело створили, одржали, увећали, подигли, ми ћемо га подићи и до славе и до части!

Али за ту цел ваља да раде сложно и управа и критика, и уметници и песници, ваља да прионе цео народ свим одушевљењем. Тако слотом постидићемо на скоро своје противнике и завидљивце!

Са шаљивом игром можемо бити задовољни.
Скоро сваке недеље пружа нам се по која новост: Да како, да све те новости немају наде одржати се трајно на репертоару; али по где која ишак. Што се тиче домаћега репертоара, у томе се не ћемо моби тако брзо надтирати са страним позориштима, ако погледамо на почетке, у којима се наша драматична књижевност налази. С друге стране био би обзиром на све веће захтеве опбинства прилично јалов труд повлачити старе изворне комаде на позориште; јер се тешко дају упоредити са туђим плодовима. Ако Бог да биће и у томе за тоју годину много боље „Млади таленти“, одгојени на темељу туђе угlaђености, стврдиће јамачно за наше позориште ваљан репертоар од шаљивих игара. Зад сад бисмо препоручили управи, да се нешто више обазире на књижевности словенске, које су нас у том погледу претекле и које имају у изобиљу ове врсти дела много ваљанијих, него што њих пружа тешкачко перо скрибово, сардувљево и димасово. Њихове мисли нама су много ближе и схватљивије него ли плодови искварене паришке музе. Али драма! То је ахилева пета, нашега по-
БОГДАНОВИЋ

Често чујемо где се многи туже, да глумац и гра на ефекат, али се врло ретко узима у обзир, да се промотри, шта се под тим управо разумева, и шта управо значи то да играчица има ефекат. Ко игра на ефекат, томе је цели намера његове уметности публично одобравање и пљескање. Али тиме је баш над њим пресуда и изречена! Ко на ефекат игра, томе није ствар само, т. ј. приказивање карактера, пел и намера, већ само спољашњи успех у игри. Са уметничког гледишта то се не може никако одобрити. Ко игра на ефекат, тај изјављује бутећи, да је гласно одобравање посљедица његовог приказивања и да му је то у уметности јединако и највиша мета његова. Али у ствари самој треба да је уметнику цел и намера само унущар љубав истине, све остало треба да је ништаво и потчињено. Ко на ефекат игра, признаје дакле, да га не руководи само уну

зоришта, коју треба радикално излечити. И ако је дух данашњега времена сух и го, и ако је свет усљед политичких неповољних одношаја уморан и зловољан, те радо веселом лагријом на час заборави неугодности живота: то ипак народно позориште у свом развитку не сме запустити оне уметности, која баш у озбиљним временима настоји да узвиси озбиљност. Не треба нам тек доказивати, како непрестана шала и потезање шаљивих игара квари и свет, а и младе таленте. Једно вече у недељи захтевамо за озбиљну драму, — то је сигурно веома умерен захтев.

— „Ми бисмо морали очајавати“ о напој овбильности, када он смо могли наш свет, „који је пре толиком трезношћу пришао уз обиљан рад, ни за једно вече за драму вадобити. Ми бемо се у осталом задовољити са драматичним представама и у средњу руку, само ако управа покаже, да у избору страних производа има добар избор, а да домаће плодове ако и слабије свестрано уважава. На супрот пак сматрамо си за дужност шаљивог игре претресати са свом строгопићу и необзирношћу. Ту треба да буде изврстан и изборни извађање!“

ИГРАЧИВАЊУ ИГРАТИ НА ЕФЕКАТ?
ИГРАЧ ТОГА ДРЖАТИ?

Играти на ефекат значи да се тешти за иљескањем и одобравањем, али које може лахко и да изостане, ако се то сматра као главна мета у игри. Са свим је природно, да сваки онај, који игра на ефекат, да бе за тим тешти да изнесе и обележи у својој улози главне моменте, који ће му бити награђени публичним одобравањем. Али ту је опасност да, остало у улози не пренебрегне и да не пусти да пропадне са свим, што се не да изнети и обележити у пуном ефекту. Ко дакле на ефекат игра, томе није цел да хараћтер у потпуној целини изнесе, онакав какав је, већ само сјајније појединости што већма да обележи и накити. Он хоће само важније тачке да покаже, а не унутрашњу организичну целину, за чим би управо требао да тежи. Ко на ефекат игра, мора се дакле на сваки начин у своме приказивању ограничiti на главне

характерне моменте да их потпуно обележи; или мора за то на сваки начин све остало, што је мање вредно, али ипак нужно за развијање карактера, пренебрегнути. Ко на ефекат игра увек се мора запитати: шта ће у том приказивању карактера најбоље деловати? На која места у карактеру морам највећу снагу положити? Код приказивача, који игра на ефекат, зависи игра од нечега чега у узловима; њему је абсолютно гледиште у приказивању спољашњи успех и допадљивост. Али прави уметник у истини треба за тим да тежи, да

характер у потпуном његовом значају схвати и да га пред нас изнесе. Не треба даље у карактеру поједине моменте да обрађује, већ шта више треба своју пажњу да обрati једнако на све чињенице у развијању и приказивању карактера. Ко на ефекат игра, који не тежи за унутарњом истином, тај ће за љубав и публичног одобравања и пљескања многе моменте у приказивању да жртвује немилице истицањем само поједињих важнијих момената.

(Свршиће се.)

Издато је у општини Чачку и србима у Јануару 1878. године.

СЛУШАЊЕ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Париски кочијаш) приказивал је на нашој позорници у суботу 3. фебруара. Редовни посматрачи лелујања наше народне глумачке веснице могли су с неком стрепљом изгледати на овај приказ, јер од како је Ружића и Ружићке нестало из новосадске дружине, ово је прва појава тога комада на нашој глумионици, у коме смо се већ толико павилли наше две старије спаге, да смо се чисто побојали, е ће се остало приказивачки организам без тадва крила сурнати прло земљи. Радо признајемо, да нам је та забиљка прошла готово на изразно. Заменици негдашњи иносилаза облика кочијаша и његове Мадлене нису нам, до душе, могли избрисати из памети Ружића и Ружићку — што је на послетку са свим природно и приједијаким спагама, јер ове смо видели већ уvezbanе у тим улогама, а садашњим приказивачима је ово већином први и али су под своје стране све учинили да се то збуде. Кочијаша нам је приказивао београдски гост Пелеши. Његово угодно лице и крепки му глас поред добре, макар још не са свим развијене школе, олакшали су му тешки задатак. Њему ће бити у толико лакше усавршити се у такмичарству, што треба само да се умери у јестини. Кад учини то, онда не ће више добићи у опасност, да му се јесанље отцепа да о смејање; а биће му лакше пазић и на тачно илјаповање. — Марикојаници нисмо ципата желели, до јачега гласа, јер само би тако могла надвикати шантала, који као да се утргива са глумцима, и забиља му је једаред, и пошло за руком вабушити их. — Л. Хадићева није морала бити у самом комаду онако гођена, па да побуди живу симпатију и допадање у публици. — Остали приказивачи су стари. Суботић нас је и до сад задовољавао у овој узлиси; а овај пут рекли бисмо, да је показао још и лепога напретка у покретима.

КЊИЖЕВНОСТ.

* (Приповетке Владана Ђорђевића.) Књижарница браће Јовановића у Шапчеву почела је издавати скупљене приповетке Вл. Ђорђевића. Од те збирке већ је готова све-

ска I. У њој су ове приповетке: Пунчана зрина. Златан бич. Побрратими. Хлеб и со. Невера. Роса. Две жеље. Вукана. — Цена је овој свесци од 12 табака само 50 парчића.

У свесци II. и III. које ће скорим издаћи, биће роман „Кочина крајина“, прегледан и покрајње од самога писца.

У осталим свескама биће: различни романи и новеле из српске прошлости; слике из данишњега живота, и то: са села, из варошког живота и путничке новеле; и најпосле слике из туђинске прошлости и садашњости (преводи новела, романа и драма).

Иста је књижарница намерила редовно и што чешће у години издавати свеске белетристичких дела у опшите, и то: о нашим данишњим одиосима, о прошлом и садашњем животу српског народа, о свему што се насе тиче, у забавним сликама, која ће учити свога читаоца ономе, што му треба, а да, забављајући се, не осети да се уније.

Равнуме се, да све то може бити само тако, ако се публика живо одзове томе похвалном предузетку; иначе ће и овај рад остати само „прост покујај“.

У интересу развитка наше лепе књижевности желимо овом предузетку добру срећу!

ПРОСВЕТА.

(Др. Крешћан Бахувер Пфул.) Свёдо сада беху богословци из српске Лужице на свеучилишту у Липисци, што се науке о словенским језицима тиче, сами себи остављени, по што, па жалост своју, нису имали на свеучилишту ни кога, који би потпуно био вешт лужичком српском језику, и с којим би се могли српски разговарати, да се за свој богословски задатак на српском језику изуче и усаврште. Не давно је и тој незгоди доскоњено. Саско министарство за просвету и црквене послове паредило је, да се лужичким српским богословцима од сада у Липисци да прилика да практично изуче свој материјални језик. Овај задатак поверијен је славном лужичком Србину дру Пфулу у Драјхјанцима који ће се тога ради на скоро преселити у Липиску.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

28. ПРЕДСТАВА

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 11. ФЕБРУАРА 1873.

ВАМПИРИЧИЗМАР.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕВАЊЕМ, ПО Ј. СИГЕТИЈУ ПРЕРАДИО Ј. ЂОРЂЕВИЋ

0.605 E.

Зорин. **Маркович.** **Пелеш.** — аз тогото чада олончийн
ниийнбогон юмайлийн бийгийн эхийгээр
төслийн нарийн ишгэвшигийн эхийгээр хүчийн
хөдөлжилж болгоход тусгайж чадаасыг
чадааж чадааж чадааж чадааж чадааж чадааж

Перса, његова жена — **Анка, њихова ћеји** — **Миша, чизмарски шегрт** — **Ставре, трговачки посланик за Јадран** — **Стојан, један од првоподручника** — **Ј. Поповићева** — **М. Недељковића** — **Петровић.** — **Рашић.**

Лукић. Ако ће се овој амнистии узимати у обзир, то ће се већина људи у Србији вратити у своје домаћинства. **Соколовић.** Једно време је било да се у Србији вратију и сви људи који су избегли из земље. **Петрић.** У неким деловима земље, као што су Крајина и Банат, већина људи вратила је своје домаћинства.

Други, **сельак** **Трећи,** **Божовић.**
Права, **Станчић.** **Л. Маринковићева.**

— жена, — друга, — шпицер, — паштур.

Гости, сељаци, да је утвђено у чијој земљи су овој години
Пра и друга радња збива се у кући мајстор-Ћирине; трећа радња у спахинском двору, почетак у чељадској, а

Г. Ђ. ПЕЛЕШ, члан народног позоришта у Београду као гост претпоследњи пут.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати нека се изволи тога радија пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 саата пре подне.

У уторак 13. фебруара први пут: „СЕОСКА ПРОСТОТА“. Шаљива игра у 4 чина, од И. Топфера, превео С. Д. Ј. ТРООНИЈА ЖИЈЕЛЈИ

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.